

**Всеукраїнська незалежна громадсько-політична газета «Вільне життя плюс» – один із лідерів в інформаційному просторі Тернопільщини. Вона не лише слугує джерелом об'єктивної інформації, а й пояснює складні явища, окреслює контекст подій, впливає на ставлення читачів до актуальних проблем, сприяє консолідації громади довкола спільних цінностей. В умовах викликів війни видання є активним учасником суспільних процесів, виконує важливу комунікативну функцію між владою та населенням, формує патріотичні настрої, залучає краян до волонтерства, підтримки армії та допомоги переселенцям, протидіє дезінформації, підтримує локальні ініціативи та мобілізує громадян до активних дій задля перемоги і розбудови України.**

#### **Список літератури:**

1. Багаторічна співпраця ОЦЗ з газетою «Вільне життя». *Тернопільський обласний центр зайнятості*. URL: <https://ter.dcz.gov.ua/anonspodiya/bagatorichna-spivpracya-ocz-z-gazetoyu-vilne-zhyttya>
2. Вільне життя плюс: всеукраїнська незалежна громадсько-політична газета. URL: <https://vilne.org.ua/>
3. Вільне життя плюс. *Фейсбук*. URL: <https://www.facebook.com/share/14GWqkpQVSR/>

*Ангеліна Коваль,*  
Тернопільський національний педагогічний університет  
імені Володимира Гнатюка;  
Науковий керівник: доктор філологічних наук, професор,  
Лановик Мар'яна Богданівна

#### **ЖІНОЧІ ОБРАЗИ У РОМАНІ ШАРЛОТТИ БРОНТЕ «ДЖЕЙН ЕЙР»**

Шарлотта Бронте – авторка одного з перших феміністичних романів, якому вона створила промовисті жіночі персонажі, які заслуговують на увагу. Своєю галереєю різнотипних характерів вона змогла довести, як жінки мислять, що вони відчують, якими є мрії та переживання. Тому дуже важливим є правильне трактування цих образів, а також їх аналіз.

Вивченням творчості Шарлотти Бронте займалися вчені XIX – кін. XXI ст. Але кожен період історії диктував свої правила. В українському літературознавстві за останні роки з'явилася низка нових публікацій, присвячених осмисленню жіночих образів у романі «Джейн Ейр». Це праці Шестак О., Куцебової А. О., Гордієнко К. О., Попович Є. А., Логіної Д. О., Шептицької Б., Берко К. Г.,

Петренко О. Ю. Кожна інтерпретація важлива тим, що вона по-новому переосмислює жіночі постаті у романі Шарлотти Бронте.

Метою нашої розвідки є дослідити жіночі образи у романі Шарлотти Бронте «Джейн Ейр», проаналізувати та виокремити їх типи крізь призму байронізму, як поширеної тенденції у британській літературі XIX ст.

У творенні жіночих образів у романі «Джейн Ейр» простежується вплив Дж. Г. Байрона. Жіночі персонажі у тексті є двох типів: «європейського» та «східного». Схід – це наче щось, не притаманне тогочасній британській жінці, дивне, незбагненне. А європейський тип – це жінки, які мають риси представниць Вікторіанської епохи – красиві, аристократичні. Тому і не дивно, що на тлі таких панночок Джейн виглядала екзотично, і цим привернула увагу містера Рочестера.

Шарлотта Бронте простежує в романі становлення головної героїні як особистості. У тексті постає два періоди її життя: десятирічна Джейн та вісімнадцятирічна молода дівчина. І в кожному з цих періодів постає контраст між різними типами жіночих образів.

Так допитливий, гордий десятирічній Джейн протиставляється тиха, спокійна Гелен Бернс. Спільним для обох подруг є їхнє становище у родині. Джейн відчуває себе самотньою у будинку Рідів, вона не знає нічого про своїх батьків. Поки одна з покоївок не проговорила про її минуле: «Тоді ж я вперше дізналася з покоївчиних слів, що батько мій був бідний священник, що моя мати одружилася з ним проти волі своїх родичів, які вважали цей шлюб нижчим від її гідності, що мій дідусь Рід, страшенно розгніваний непокорою дочки, не дав за нею ані шилінга, що через рік після шлюбу батько підхопив висипний тиф, навідуючи бідняків своєї парафії у великому промисловому місті, де на ту пору лютувала ця хвороба, що мати заразилася від нього й вони обоє померли з інтервалом у місяць» [2, с. 45]. Щодо Гелен, то вона втратила маму. Потім батько вдруге одружився, і вона стала чужою у новій сім'ї. Бернс думає, що заважає своєму батькові, тому і перебуває в школі для бідняків. Вона, як і Джейн, відчувається дуже самотньою.

Відмінностей у характерах подруг значно більше. Вони виявляються в різних смаках, у поведінці, в різному ставленні до світу і людей, які їх оточують. Відрізнялися вони і тим, що Гелен була готова стерпіти будь-які муки і страждання, не промовивши і слова. Вона часто цитувала фрагменти зі Святого Письма, а от Джейн не могла змиритися з тим, щоби мовчки терпіти.

Отже, вже змалечку Джейн вирізнялася своєю «екзотичністю» на тлі інших дітей. Вона була не така красива, як сестри Рід чи Гелен Бернс. Але дівчинка мала горде і несамолюбне бажання стати вільною. Тему свободи авторка також розкриває

крізь образ Джейн Ейр. Не одноразово на сторінках роману, читач може розуміти, що дівчинка почувається, наче у тюрмі, або прирівнює своє існування до рабського (особливо, коли вона ще жила у Рідів).

Наступний контраст образів «європейського» та «східного» типів, постає згодом, коли у дорослому віці Джейн потрапляє до Торнфілда – родинного маєтку містера Рочестера. На деякий час до маєтку приїжджають його друзі, які планують провести там свої канікули. І серед них з'являється міс Інгрем. Вона кардинально відрізняється від Джейн Ейр. При зіставленні цих двох образів неважко зробити висновок: негативний чи позитивний персонаж ця пані.

Міс Інгрем у порівнянні з Джейн дуже красива і вишукана: «Висока, ставна, округлі плечі, довга граційна шия, оливкова шкіра на обличчі, смаглява й чиста, шляхетні риси, очі, майже як у містера Рочестера, – великі та темні, іскристі, ніби її діаманти. А ще вона мала пречудове волосся – чорне, мов крукове крило, й так гарно зачесане: на потилиці – корона з товстих кіс, спереду – найдовші, найлискучіші кучері, які я тільки бачила» [2, с. 255-256]. Джейн Ейр була, наче сіра мишка біля неї: мала на зріст, коси завжди укладала стримано, обличчя не вирізнялося особливою вишуканістю.

Наступним, що їх різнило, було те, що Джейн завжди поводитись достойно, як добре вихована і ввічлива, а от про міс Інгрем цього сказати не можна. Вона була нахабною, особливо щодо людей нижчих за статусом, дивилася зверхньо. Її зневажливе ставлення поширилося навіть на вихованку Рочестера. Інгрем її не просто не любила, а не могла терпіти цієї дитини. Як доводить Шарлотта Бронте, ці вади були сформовані в ній через суспільство, в якому вона жила.

Варто зауважити, що Джейн була дівчиною з феміністичними поглядами, яка не надіялася на те, що вдало вийде заміж і буде жити ні в чому себе не обмежуючи. Вона й не хотіла такого для себе. Навіть будучи вже нареченою Рочестера, вона залишалася гувернанткою, бо хотіла мати власні кошти, зароблені чесною працею. А от міс Ігрем – навпаки хотіла вдало вийти заміж за багатого і поважного дворянина. Тому і не дивно, що вона покинула Рочестера, коли почула про його банкрутство.

Як бачимо, що ці два образи дуже різняться між собою: міс Інгрем – яскрава представниця Вікторіанської епохи, яка хоче вдало вийти заміж, наділена рисами справжньої гордовитої дворянки, і стримана, щира Джейн, яка не мала ні дворянського статку, ні вишуканої краси, але вона була наділена внутрішнім благородством, що, як доводить британська авторка, набагато важливіше. Саме в

уста Джейн Ейр Шарлотта Бронте вкладає роздуми про феміністичні проблеми, що спонукають читачів замислитися.

Водночас, вплив Дж. Г. Байрона простежується і в тому, що у своїй галереї жіночих образів Шарлотта Бронте зобразила літню жінку, яка помирає від душевних мук. Цим персонажем стала місіс Рід. Для Джейн вона була поганою тіткою, яка нехтувала вихованням маленької дівчинки і вона постійно карала дівчинку. Найстрашнішим моментом для десятирічної Джейн стало те, як місіс Рід закрила її в червоній кімнаті і, не зважаючи на благання, не випускала з неї до тих пір, поки та знепритомніла. Також місіс Рід зламала слово, яке дала своєму чоловікові перед його смертю. Вона обіцяла піклуватися про Джейн як про рідну дитину. Але місіс Рід мала черстве і холодне серце, тому їй дуже не подобалося ставлення свого чоловіка до племінниці.

Отже, у романі Шарлоти Бронте «Джейн Ейр» постає широка палітра жіночих образів. Центральним серед них постає новий образ жінки – незалежної, свідомої, яка може постояти за себе і, коли потрібно, може взяти контроль над емоціями. На противагу цьому образу Шарлотта Бронте змальовує молодих леді, яких хотіло бачити тогочасне суспільство. Час диктував свої правила, тому риси Вікторіанської жінки чітко втілюються в персонажах роману. Варто зауважити, що на творення образу Джейн вплинув байронізм. Риси цього напряму простежуються в характері головної героїні, а також в образі місіс Рід.

### **Список літератури**

1. Анненкова О.С. Англійська література вікторіанської епохи. Курс лекцій: Навчальний посібник. Київ, 2016. 168 с.
2. Бронте Ш. Джейн Ейр. Київ : Nebo Booklab Publishing, 2023. 728 с.
3. Павличко С. Д. Байрон: Нарис життя і творчості. Київ : Дніпро, 1989. 198 с.
4. Петренко О. Ю. Гендерна проблематика творів Дж. Остін «Гордість та упередження» та Ш. Бронте «Джейн Ейр». Актуальні питання сучасної науки і освіти: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Слов'янськ. 2014. Вип. 6. С. 361-363.

***Sofiia Kril,***

Ternopil National Pedagogical University  
named after Volodymyr Hnatiuk;

Scientific supervisor: Associate Professor Olha Haida

### **FUNCTIONING OF THE SECOND AND THIRD TYPES OF CONDITIONAL SENTENCES IN THE ENGLISH-LANGUAGE MEDIA TEXTS**